

Küsimusleht nr. 131

Mõned küsimused rehielamust

Lugupeetud vastaja,

Eestlased on sajandeid elanud omapärases suures eluhoo-
nes — rehielamus, kus vanasti koos elamisega ka viljavihke
kuivatati ja peksti. Lisaks sellele hoiti mõnes kohas reheall tal-
vel veel loomi jne. Selliseid hooneid kohtame veel tänapäevalgi,
kuigi nende otstarve on hoopiski teine. Ei möödu palju aega,
kui rehielamu kõige kaduva seaduspärast teed läheb. Väheseks
jääb teadjaid inimesi. Kuid asjatundjaid siiski veel praegu lei-
dub, kellelt rehielamu kohta võime andmeid saada. Muidugi
tuleb kogumistööks üksikteadet kontrollida, ise olla veendunud
andmete õigsuses ja siis alles paberile panna. Sealjuures
püüame eriti silmas pidada, missugust aega (aastakümnet)
teade kajastab. Veel parem, kui saab esitada sama küsimuse
kohta andmeid: näit. 19. saj. keskelt, 80-ndatest aastatest, sajan-
divahetusest, 20—30-ndatest aastatest ja tänapäevast. See on
tülakas ja aeganõudev, aga kiiduväärt töö! Kui leiate midagi
enamat, kui küsitud, olge lahked, pange ka see paberile.

Niisiis, ärgem tõstkem küsimuslehte kõrvale arvamuses, et
andmeid üldse ei leidu.

1. Kui suur oli rehetuba, rehealune? Kas olid tarvitusel min-
gisugused väljakujunenud standardmõõtmed. Kui ei, siis millest
olenes eriti rehetoa pindala, kas krundi (põllupinna) suuruselt,
rehetoa parte arvust või koguni ehituspalkide pikkusest. Aga
võib-olla pidi rehetuba koguni teatava arvu rukki (tõuvilja)
vihke mahutama. Mitu palgirida oli rehetuba, rehealune kõrge?

2. Püüame meenutada, võib-olla mõõdeti rehetoa suurust
viljakoormate arvuga. Et näiteks laugusele (mitu part oli lau-
guses) mahtus niipalju tõu- ja rukkivihke. Kui sedamoodi, on
hädavajalik teada, mitu viljavihku pandi koormasse (muidugi
eraldi tõu- ja rukkikoorem). Või arutame teisiti: palju vihke
pandi hakki ja mitu hakki läks koormasse?

3. Kergem pole järgnev küsimus, seda enam vajame selgi-
tust. Kas mäletatakse, et teatav arv viljavihke moodustas **rehe**
või öeldi kohalikus murdes mõneti teisiti. Teistmoodi: kas on

teateid väljendusest, et rehetuppa mahtus näiteks üks rehi või poolteist reht. Seega, kas **rehi** on olnud viljasaagi (vihkude) suuruse (arvu) mõõtühikuks.

4. Kuidas saadakse rahvapäraselt aru sõnast (kuidas selectatakse sõna) rehealune? Kus (mis) on tegelikult rehi ja selle alune?

Muidugi, kui selgitust pole käibel, pole vajadust ise seda välja mõelda.

5. Me tunneme suurt rehetoa ahju. Aga üpris pealiskaudselt. Seepärast palume vanadelt inimestelt leida vastust järgnevatele küsimustele. Kuidas ehitati rehetoa ahi, kas külje ja tagaotsaga rehetoa seina alla või jäi ahju taha vahe (ahju-tagune) või oli ahi vastu seina. Otsime põhjendust levinud ahju asendile. Kas ahju külg (tagaosa) soojendas kambreid.

6. Katsume saada vastust küsimusele, kuidas soojendati külmi kambreid. Kas oli tuntud kambrite kütmine rehetoast, kusjuures soojus ja suits läbis kambri oleva truubi ja väljus rehetoa ahju (ahju kummi alla). Kui nii, püüdke selgitada, millal ja palju oli levinud seesugune küttesüsteem. Kirjeldage üldse kambrite vanu soojendamisvõimalusi (vaheuks tehti lahti, ava kambri ja rehetoa vahel jne.).

7. Rehetoyal oli mitu ust. Selgitage, milleks neid kasutati. Kas mõni oli ehk ülearune või oleks pidanud veel uksi rohkemgi olema. Näiteks mõnes teises kihelkonnas oli, aga Teie kihelkonnas polnud. Sellega seoses püüdke vanematelt inimestelt teada saada, kus ja kuidas paiknesid rehetoa ümber teised ruumid, missugune oli nende omavaheline side (kas või näit. nii: kõige enam käidi rehetoast õue, siis kambriisse sellel ja sellel eesmärgil jne.).

8. Mis Teie kandis arvatakse liigtoast? Tema osa rehetoas, vajadus selle järele.

9. Võib-olla on võimalik esitada rehielamu kõigi ruumide paigutusskeem koos ruumide kasutamise kirjeldusega. Veelgi olulisem on märkida, missugused muudatused toimusid aja jooksul rehielamu ruumide paigutuses, ka isegi sõjajärgsel ajal.

10. Ja veel, miks Teie kodukandis loobuti rehielamu ehitamisest. Tocge, palun, võrdlemisi rohkesti põhjendusi. Isegi kui see kõik toimus alles Teisele maailmasõjale eelnenud ning järgnenud ajal.

Ette tänades

koostaja A: Peterson